

Raadsvoorstel

Raadsvergadering Debat en Beslút	: 21 mei 2025
Petear	: 07 mei 2025
Agendapunt	: 2.5/3.5
Nummer	:
Datum voorstel	: 9 april 2025
Onderwerp	: Gewasbeschermingsmiddelen.
Zaaknummer	: z.829010
Portefeuillehouder	: mevrouw I. Groeneveld

Voorstel:

1. kennis te nemen van zaken rondom het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de mogelijkheden die gemeenten hebben om deze te reguleren.
2. te kiezen voor de combinatie van optie 2 en 3 en daarmee het college richting te geven.

Inleiding - Ynlieding

In 2021 constateerde onze gemeente naar aanleiding van de onrust onder omwonenden over de effecten van gewasbeschermingsmiddelen bij lelieteelt, dat we geen specifieke regeling hadden ter bescherming van omwonenden als gevolg van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de openlucht. Er is toen een voorontwerp paraplubestemmingsplan gewasbeschermingsmiddelen en spuitvrije zones opgesteld en voor inspraak vrijgegeven. Hierin was opgenomen dat er een spuitvrije zone zou gaan gelden van 50 meter ten opzichte van spuitgevoelige functies. Naar aanleiding van de inspraakbrieven is er, gelet op de discussies over de juridische houdbaarheid van het voorontwerp paraplubestemmingsplan, voor gekozen om de mogelijkheden van het sluiten van een convenant te onderzoeken. In het laatste gesprek dat hierover op 26 april 2024 is gevoerd met betrokken partijen, werd duidelijk dat er geen consensus was om tot een akkoord over het concept convenant te komen. Dit was mede ingegeven door het feit dat er enkele civiel rechterlijke uitspraken werden verwacht over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. In vervolg hierop is besloten ons als gemeente te beraden op hoe verder om te gaan met gewasbeschermingsmiddelen, het instellen van spuitvrije zones en tegen verdere uitbreiding van verdere percelen ten behoeve lelieteelt.

De afname van biodiversiteit, de wens voor schoner water en de vraag om regulering vanuit verontruste burgers heeft ervoor gezorgd dat steeds meer gemeenten op zoek gaan naar handvatten om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij sierteelten te reduceren in hun buitengebied.

Ook wordt steeds vaker een link gelegd (al dan niet wetenschappelijk) tussen het gebruik van deze middelen en diverse neurodegeneratieve ziekten.

Er is onrust bij betrokken inwoners. Dit blijkt ook wel uit de 2 brandbrieven van plaatselijke belangen die u heeft ontvangen. Landelijk zijn er al diverse rechtszaken over gevoerd en burgers spreken zich steeds vaker uit als het gaat om de volksgezondheid en het milieu.

Gemeenten hebben binnen de nieuwe omgevingswet mogelijkheden (en zelf een juridische plicht) om haar burgers te beschermen tegen de risico's van blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen en hun een gezonde leefomgeving te bieden.

Sierteelten is een breed begrip, in dit advies gaan we dan ook uit van gewassen die niet voor consumptie geteeld worden en een hoog gebruik van gewasbeschermingsmiddelen behoeven. Voor onze gemeente gaat het dan om bloembollen teelt voor lelies, gladiolen en tulpen.

Bij sierteelten gaat het bijna altijd over wisselteelt. Dit is het afwisselen van verschillende soorten gewassen op een stuk grond. Alleen in de beheersverordening Buitengebied Zuid West (buitengebied voormalig Gaasterlân-Sleat) is wisselteelt geregeld, waarbij er maximaal 1 jaar sierteelt op een perceel kan plaatsvinden. Wisselteelt is dus niet steeds weer een nieuwe teelt, omdat het op grond van de regels verplicht is om voor deze teelt wisselde teelten toe te passen.

Het beperken van gewasbeschermingsmiddelen zorgt in de samenleving al voor verschillende standpunten en inzichten. Op het politieke vlak is dit niet anders. Met dit raadsvoorstel willen wij als college u een voorstel doen hoe en op welke manier het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan worden gereguleerd. Dit is een voorstel geworden dat wij als college aan u doen en waar door collegeleden gedifferentieerd over wordt gedacht. Een deel van het college kon zich vinden in het collegeadvies en een ander deel wenste een aanscherping en daarmee is dit advies gebaseerd op een meerderheidsstandpunt.

Beoogd resultaat - Beëinde resultaat

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen reguleren.

Argumenten - Argumenten

1.1 Onderzoek naar de effecten van gewasbeschermingsmiddelen.

Uit RIVM onderzoek (bestrijdingsmiddelen en omwonenden) blijkt dat rondom bollenvelden aanzienlijke concentraties van deze middelen worden aangetroffen in onder meer huisstof. Dit levert onrust op bij bezorgde burgers maar het zorgt ook voor spanningen tussen telers en burgers waardoor steeds vaker de weg naar de rechtbank gezocht wordt om een geschil op te lossen. Ook gemeenten gaan frequenter zaken regelen vanuit het voorzorgsbeginsel, dit omdat er nog veel onduidelijkheid is over de consequenties van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen voor de volksgezondheid.

Het telen van sierteelten of pootaardappelen is meestal voor 1 of 2 jaar (afhankelijk van de teelt) in verband met ziekten en uitputting van de bodem. Sierteelten (lelieteelt 113,7 kg/hectare) en pootaardappelen vragen volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS Statline 12 oktober 2022) om veel meer gewasbeschermingsmiddelen dan grasland of maisbouw (snijmais 0,8 kg/hectare). Uit RIVM onderzoek (onderzoek bestrijdingsmiddelen en omwonenden 2019) blijkt dat tot een afstand van in ieder geval 250 meter rondom bollenvelden aanzienlijke concentraties van deze middelen worden aangetroffen in onder meer huisstof.

1.2 Wat hebben wij al gedaan.

We zetten ons ambtelijk in om de bewoners en telers met elkaar in contact te brengen. Ervaring leert dat dit in een aantal gevallen een deel van de problemen of bezorgdheid weg neemt. De telers zijn bijna altijd bereid om het gesprek met ons en de bewoners aan te gaan. Vaak ligt het eigendom van de grond niet bij de teler, het is lastiger gebleken om die eigenaren om tafel te krijgen maar in een aantal gevallen is dit wel gelukt.

1.3 Situatie in Opsterland.

Om een goede afweging te kunnen maken of we hetzelfde regime als Opsterland kunnen toepassen, hebben we informatie ingewonnen. Sierteelt waaronder lelieteelt, bleek in de gemeente Opsterland wel in strijd te zijn met de agrarische bestemming. In die gemeente loopt inmiddels een aanschrijvingsprocedure tegen een lelieteler. In de bezwarenprocedure is nog geen definitief besluit genomen.

In onze gemeente is het telen van gewassen binnen de agrarische bestemming niet verboden. In het tijdelijk omgevingsplan van voormalig Gaasterlân-Sleat (2011) is bepaald dat 'het gebruik van gronden ten behoeve van een permanente omzetting, dat is langer dan een jaar, voor lelie- en bollenteelt, als strijdig gebruik wordt aangemerkt.'. Wisselteelt niet langer dan een jaar is daarbij toegestaan.

Hier komen we op terug bij punt 2.1 en 2.2.

We hebben informatie over de lokale situatie opgevraagd bij de NVWA, die belast is met toezicht en handhaving. Echter, de gevraagde informatie is nog niet geleverd.

1.4 Uitspraak Raad van State.

Hoger beroep G.S. van provincie Drenthe.

Het college van gedeputeerde staten van Drenthe had een verzoek gekregen van Milieudefensie om handhavend op te treden tegen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij een lelieteler in Vledder. Het college vond dat er geen sprake was van een overtreding van de natuurbeschermingsregels en heeft het verzoek afgewezen.

Vervolgens heeft de rechtbank Noord-Nederland dit besluit vernietigd en heeft het college opgedragen om een nieuw besluit te nemen.

De provincie Drenthe is hier tegen in hoger beroep gegaan bij de Raad van State (RVS).

Uitspraak 2 april 2025 RVS.

Tijdens de voorbereiding van dit voorstel is de uitspraak van de Raad van State ontvangen met betrekking tot het verzoek van Milieudefensie om handhavend op te treden tegen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij een lelieteler in Vledder. De uitspraak lijkt tot gevolg te hebben dat lelietelers die niet kunnen aantonen dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen dicht bij Natura 2000 ongevaarlijk is voor de natuur, een natuurvergunning moeten aanvragen. Exacte duiding moet nog volgen en de Provincie moet nog aangeven hoe zij hiermee omgaat. Daarna kunnen de gevolgen voor onze gemeente in beeld worden gebracht.

1.5 Wat zijn gewasbeschermingsmiddelen.

Gewasbeschermingsmiddelen zijn middelen ter bescherming of voorkoming van aantasting van planten en of plantaardige producten, bijvoorbeeld herbiciden (tegen ongewenste planten), insecticiden (tegen ongewenste plaag insecten) of fungiciden (tegen schimmels).

Deze vallen onder te verdelen in:

Laag risico middelen: door de EU gekwalificeerd als van het middel een laag risico voor natuur en burger wordt verwacht.

Biologische middelen: middelen die zijn toegestaan in de biologische landbouw met uitzondering van de stof lambda-cyhalothrin die is toegestaan in lokvallen bij de biologische landbouw en paraffine oliën (die ook veel in de lelieteelt gebruikt worden). Deze twee stoffen vallen in de meest giftige categorie van gewasbeschermingsmiddelen en van de laatste is wetenschappelijk aangetoond dat deze kankerverwekkend is.

Ondanks dat de biologische landbouw (en dus ook biologische sierteelten) in de regel een beduidend minder grote belasting vormt (omdat er minder middelen zijn toegestaan) kan er niet automatisch vanuit worden gegaan dat de gebruikte middelen per definitie een laag risico vormen voor de gezondheid van omwonenden.

Middelen die in aanmerking komen om te worden vervangen: dit zijn momenteel 46 werkzame stoffen die volgens de EU zo risicovol zijn dat ze van de markt worden gehaald zodra er minder giftige alternatieven beschikbaar zijn.

Reguliere middelen: dit betreft ongeveer de overige 200 stoffen die op de Nederlandse markt zijn toegestaan.

1.6 Toelating op EU niveau en lidstaat niveau.

Op EU niveau en lidstaat niveau worden gewasbeschermingsmiddelen pas toegelaten na een risicobeoordeling.

Voor dit onderwerp gaat het met name om de risicobeoordeling op lidstaat niveau. Deze beoordeling gebeurt door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (CTGB) waarmee bepaalde middelen toegestaan zijn om te gebruiken

Het RIVM (*bestrijdingsmiddelen en omwonenden: Samenvattend rapport over blootstelling en mogelijke gezondheidseffecten RIVM rapport 2019*) geeft zelf aan dat in verreweg de meeste gevallen een stof niet of niet goed is beoordeeld op neurotoxiciteit en neurodegeneratieve gevolgen, en dat de relatie tussen blootstelling aan chemische stoffen (inclusief gewasbeschermingsmiddelen) en neurodegeneratieve aandoeningen plausibel is. Het CTGB erkent dat er op dit punt een hiaat is in de risicobeoordeling (*brief van*

CTGB aan EFSA, 9 maart 2021). Daarnaast wordt in de goedkeuringsprocedure onvoldoende rekening gehouden met de risico's van het gebruik van cocktails van bestrijdingsmiddelen, deze kunnen velen malen giftiger zijn dan als de middelen los worden gebruikt (apesticide ani PSC dopaminergic neuron screen identifies and classifies Parkinson-relevant pesticides. Nature Communications 16 mei 2023 pag. 1-18). De NVWA houdt toezicht op het juiste gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Een onderdeel hiervan zijn toepassingsinspecties. Dat zijn onaangekondigde inspecties tijdens de bespuiting van gewassen. We beschikken op dit moment nog niet over informatie over onze lokale situatie.

1.7 Sierteelt als verdienmodel.

Veel agrariërs zoeken naar nieuwe verdienmodellen. Het verhuren van een perceel aan een bollenboer kan dan een optie zijn aangezien dit meer opbrengt dan grasland of snijmais. De gebruikte middelen zijn door het CTGB toegestaan waardoor het een legale activiteit betreft.

2.1 Welke ruimte heeft een lokale overheid.

De omgevingswet biedt thans meer mogelijkheden voor lokale regelgeving die uitvoerbaar wordt geacht naast en in aanvulling op de toelatingsprocedure van bestrijdingsmiddelen die in onderstaande worden toegelicht.

Voorzorgsbeginsel: de verordening (EG)1107/2009 gaat over de regels over de toelating van bestrijdingsmiddelen maar deze verordening bepaalt ook dat lidstaten, in aanvulling op de regels, uit voorzorg maatregelen kunnen treffen m.b.t. het gebruik van toegestane middelen als er onzekerheid bestaat over de risico's voor mens, dier of milieu (art.1 lid4) op hun grondgebied.

De afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State staat bestuursorganen toe om het voorzorgsbeginsel te gebruiken als rechtvaardiging voor het stellen van regels die het grondgebruik beperken. We komen terug op de randvoorwaarden die daarbij behoren bij punt 2.2.

Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden: in de wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn regels gesteld over onder meer het CTGB en het toezicht op de naleving van gebruiksvoorschriften van toegelaten middelen. Deze wet biedt gemeenten geen mogelijkheden om zelf regels te stellen over het gebruik van middelen. Echter, de omgevingswet biedt deze mogelijkheid wel. Gemeenten moeten een omgevingsplan vaststellen met daarin de regels over de fysieke leefomgeving (art.2.4 omgevingswet). Het omgevingsplan moet de regels bevatten die nodig zijn voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. De gemeente is daarbij verplicht om rekening te houden met het belang van het beschermen van de gezondheid.

De oude Wet ruimtelijke ordening en het Besluit ruimtelijke ordening (art.3.2.2 BRO) bepaalden dat het bevoegd gezag het overgangsrecht moest opnemen in een nieuw bestemmingsplan. Dit hield in dat rechtmatig bestaand gebruik van gronden moest worden gerespecteerd. Er kon middels een bestemmingsplan dus niet direct worden ingegrepen op bestaande situaties waardoor het lastig was om spuitvrije vrije zones in te voeren als daarmee het bestaand agrarische grondgebruik wordt doorbroken. In de omgevingswet bestaat geen verplichting meer om het overgangsrecht op te nemen in het omgevingsplan waardoor gemeenten meer mogelijkheden hebben om in te grijpen op bestaand grondgebruik, inclusief het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Overheden kunnen maatregelen nemen wanneer er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat activiteiten negatieve gevolgen kunnen hebben. Bij het vaststellen van een omgevingsplan kan het voorzorgsbeginsel daarvoor worden gebruikt. In onze Omgevingsvisie staat dat we streven naar een gezonde leefomgeving. Hierna komen we op het gebruik van het omgevingsplan terug en de voorwaarden waaronder dat kan.

Richtlijn duurzaam gebruik: de richtlijn duurzaam gebruik pesticiden (2009/128/EG) verplicht Nederland om kwetsbare groepen, zoals omwonenden, te beschermen tegen schade door bestrijdingsmiddelen. Artikel 12 lid 1, onder A van deze richtlijn bepaalt dat het gebruik van pesticiden verboden of geminimaliseerd moet worden in gebieden die door het brede publiek of kwetsbare groepen worden gebruikt. Hier moet men denken aan parken, openbare tuinen, sport- en recreatieterreinen, schoolterreinen, speelplaatsen en gebieden in de buurt van zorginstellingen.

Het Rijk heeft de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van deze bepaling bij gemeenten gelegd waardoor gemeenten, aanvullend op de risico beoordeling, regels kunnen opstellen die bijdragen aan het verminderen van het risico op blootstelling. Onder de omgevingswet geldt dit onverkort voor regels in het omgevingsplan.

Maatwerkvoorschriften.

Naast het stellen van maatwerkregels bevat het Besluit activiteit leefomgeving (BAL) in artikel 2.13 ook de bevoegdheid om maatwerkvoorschriften te stellen. Dit is een individueel besluit welke gericht is op één initiatiefnemer, die de regels van het BAL aanvullen of strenger maken. Er kan hetzelfde worden bereikt als met een maatwerkregel in het omgevingsplan maar het vergt veel voorbereidingstijd en kennis op perceel niveau.

Het nadeel van maatwerkvoorschriften is dat ze maar gelden voor één bedrijf. Echter, een maatwerkvoorschrift kan na een zorgvuldige voorbereiding relatief snel worden opgelegd terwijl een omgevingsplan wijzigen al gauw een of twee jaar duurt en er rekening moet worden gehouden met zienswijzen- en beroepsprocedures.

2.2 Gebruikmaken van het omgevingsplan.

Gemeenten kunnen, op grond van de omgevingswet, verschillende regels over activiteiten opnemen in een omgevingsplan. Voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn er dan 4 opties: een verbod, een vergunningplicht, algemene regels (informatieplicht, meldplicht en zorgplicht) of niets regelen.

In de meeste gevallen kiezen gemeenten ervoor (als ze iets willen regelen) om zaken te regelen via de opties algemene regels en vergunningsplicht. Het omgevingsplan moet dan wel duidelijkheid geven over welke activiteiten er vergunning plichtig zijn, aan welke indieningsvereisten een vergunningsaanvraag moet voldoen, welke beoordelingsregels er gelden en het werkgebied (tenzij een vergunningsstelsel voor het hele grondgebied geldt).

Bij het opstellen van regels moet een gemeente zich houden aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Er moet worden onderbouwd dat het stellen van regels nodig is en waarom gekozen is voor een bepaalde vorm en inhoud (motiveringsbeginsel). Bijvoorbeeld dat de gemeente een verplichting is om bij het stellen van regels altijd rekening te houden met het belang van het beschermen van de gezondheid (art.2.1 lid4 omgevingswet). Verder kan verwezen worden naar de (civiele) rechtspraak over lelieteelt in de buurt van omwonenden, het voorzorgbeginsel en de plicht om op basis van het EU-recht kwetsbare groepen te beschermen. De onderbouwing moet ook duidelijk maken dat rekening is gehouden met het zogenaamde evenredigheidsbeginsel. Er moet aannemelijk worden gemaakt zo dat de algemene regel daadwerkelijk zal leiden tot het beoogde resultaat en dat een goede belangenafweging is gemaakt.

Via algemene regels kan een gemeente bijvoorbeeld spuitvrije zones rondom kwetsbare locaties instellen en hierop handhavend optreden als de algemene regels niet worden nageleefd. Ook kunnen er grenzen worden gesteld aan de hoeveelheid toe te passen middelen of soort middelen. Een andere mogelijkheid is een verbod op bepaalde intensieve teelten zoals lelieteelt en pootaardappelen.

Vooruitlopend op een thematische aanpassing van het omgevingsplan voor het instellen van een spuitzone, biedt het Omgevingsplan de raad de mogelijkheid voor het nemen van een voorbereidingsbesluit (artikel 4.14, lid 3 Omgevingswet). Een voorbereidingsbesluit kan snel genomen worden en heeft een werkingsduur van 1,5 jaar. Via het voorbereidingsbesluit kunnen voorbeschermingsregels worden gesteld over bouw- en gebruiksactiviteiten. In die 1,5 jaar moet die thematische aanpassing wel in het omgevingsplan worden doorgevoerd. Van een voorbereidingsbesluit kan worden afgeweken met een omgevingsvergunning, waarvoor een locatie specifiek onderzoek moet worden uitgevoerd.

Uit jurisprudentie van de Raad van State volgt dat uit een oogpunt van een goed woon- en leefklimaat bij *nieuwe ontwikkelingen* een afstand van **50** meter tot gevoelige functies, zoals woningen, 'niet onredelijk' is indien er gespoten wordt met bepaalde middelen, waarvan de gemeente kan afwijken als de teler met spuitonderzoek aantoonde dat de teelt het veilig en verantwoord plaatsvindt. Deze afstand is door de Raad van State niet gebaseerd op wetenschappelijke inzichten, maar op het voorzorgbeginsel. Het is aan de gemeenten om dit verder te onderbouwen.

Gemeenten kunnen in een omgevingsplan in bepaalde situaties afwijken van deze afstand. Dit moeten gemeenten onderbouwen aan de hand van de drie criteria noodzakelijkheid, evenredigheid en geschiktheid van de maatregel.

Volgens de VNG is het duidelijk geworden dat gemeenten een – wetenschappelijk gefundeerd – afwegingskader behoeven bij het onderbouwen van deze afstand. Als gevolg hiervan hebben de ministeries van VRO en LVVN in 2024 het proces opgestart om onderzoek te doen naar een wetenschappelijk en juridisch houdbaar kader voor de benodigde breedte van spuitzones voor een gezonde woon- en leefsituatie voor bewoners naast de agrarische percelen.

GGD Fryslân adviseert uit **voorzorg** om in nieuwe situaties zoveel als mogelijk afstand te houden tussen landbouwgrond waarop bestrijdingsmiddelen worden toegepast en kwetsbare bestemmingen zoals woningen en scholen. Een richtwaarde hiervoor zou 50 meter moeten zijn vanwege de drift. Voor bestaande situaties zal het instellen van een spuitvrije zone volgens de GGD niet altijd mogelijk zijn. In deze gevallen is het extra belangrijk dat er goed wordt ingezet op communicatie tussen de telers en omwonenden. Hierbij kan gedacht worden aan het maken van afspraken en oplossingen over de zorgen. We merken op dat telers zelf bepalen welke gewasbeschermingsmiddelen ze gebruiken en zijn ook zelf verantwoordelijk voor het juist gebruik van de toegelaten middelen. Het toezicht op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen ligt bij de NVWA.

Verder kunnen maatregelen overwogen worden voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen met het oog op de bodemgesteldheid. In dit verband zou een maatregel kunnen zijn dat de teler toestemming nodig heeft van de gemeente om te spuiten mits hij kan aantonen dat- via een rapport – dat de bodem gezond genoeg is om te spuiten.

Conclusie over welke ruimte een lokale overheid heeft.

Welke mogelijkheden zijn er voor een lokale overheid om te gebruiken:

1. Het voorzorgsbeginsel.
2. De Omgevingswet.
3. De Richtlijn duurzaam gebruik.
4. Maatwerkvoorschriften.
5. Algemene regels in het omgevingsplan.
6. Maatregelen met het oog op de bodemgezondheid.

Uiteraard is het mogelijk om een combinatie van bovengenoemde mogelijkheden te gebruiken, zolang het nut en de noodzaak maar goed onderbouwd kunnen worden.

Vier opties.

Er zijn naar onze mening grofweg 4 opties mogelijk over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

1. Trachten het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij sierteelten binnen de gemeente volledig te beperken.
2. Middels een thematische wijziging van het tijdelijk omgevingsplan sierteelten op nieuwe locaties te verbieden.
3. In de buurt van bebouwing, scholen en zorginstellingen spuitvrije zones op te nemen om sierteelten (zoals lelieteelt) in die zone te verbieden.
4. Niets regelen in afwachting van de uitkomsten van het onderzoek van VNG en LNNV.

Optie 1

Een algeheel verbod, waarbij alles in één keer geregeld wordt en duidelijk is voor burgers en agrariërs, lijkt verleidelijk voor gemeenten. Gezien de gerechtelijke uitspraken van afgelopen jaren over dit onderwerp is het duidelijk dat een algeheel verbod niet haalbaar is. Dit valt onder de omgevingswet niet te onderbouwen en zal vele rechtszaken tot gevolg hebben waarbij gemeenten bakzeil zullen moeten halen.

Het uitvoeren van deze optie zal een voorbereidingstijd hebben van minimaal twee jaar als het gaat om voorbereiden, participatie, ontwerpen, besluiten en bekendmaken. Dit los van tijd die nodig is voor behandeling van mogelijk bewaar en beroep en mogelijke claims.

Optie 4

Deze optie valt te ontraden omdat een gemeente vanwege het voorzorgsbeginsel de gezondheid van haar inwoners kan regelen, dit zolang er nog twijfels bestaan over de gevaren van bepaalde middelen of een cocktail daarvan. Ook vanuit het beschermen van de bodemgesteldheid valt deze optie te ontraden. Wij willen erop wijzen dat in het in voorbereiding zijnde ontwerp 'Startnotitie wijzigen Omgevingsplan deelgebied Zuid West' (Gaasterlân) de spuitproblematiek aan de orde komt.

Optie 2

Deze optie kan worden toegepast voor situaties op nieuwe locaties in het buitengebied waar begonnen wordt met sierteelt. In sommige gevallen liggen de nieuwe locaties ver buiten bebouwd gebied maar kan het vanuit het beschermen van de bodemgesteldheid het toch wenselijk zijn voor alle nieuwe locaties. Het wordt met deze optie niet meer mogelijk om op nieuwe percelen sierteelt te gaan toepassen. Als een agrariër op een perceel per jaar wisselt tussen snijmais, lelies, pootaardappelen, etc. dan is dat bestaand gebruik (wisselteelt) en heeft optie 2 geen consequenties. Wil een agrariër na het inwerking treden van het voorbereidingsbesluit een perceel grasland omzetten naar sierteelt in de vorm van wisselteelt dan is dat niet meer mogelijk. Het uitvoeren van deze optie zal een voorbereidingstijd hebben van ongeveer twee jaar en er is tijd nodig voor behandeling van mogelijke bezwaar- en beroepsprocedures (en claims). Overwogen kan worden om vooruitlopend daarop een voorbereidingsbesluit voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen vast te stellen. In de tussentijd zouden maatregelen kunnen worden overwogen om nieuwe situaties zoveel mogelijk te voorkomen. Een voorbereidingsbesluit onder de Omgevingswet heeft een werkingsduur van 1,5 jaar.

Door het voorbereidingsbesluit kunnen nieuwe sierteelten verboden worden en de bestaande sierteelten niet verder uitbreiden. In die 1,5 jaar moet die thematische aanpassing wel in het omgevingsplan worden doorgevoerd.

Bij deze optie moet er aandacht zijn voor een goede juridische onderbouwing en voor de uitvoerbaarheid (inzicht krijgen om welke percelen het gaat en de handhaafbaarheid).

Optie 3

Deze optie kan worden toegepast op locaties waar de volksgezondheid (mogelijk) gevaar loopt door spuitvrije zones rondom gevoelige bebouwing aan te houden en welke niet vallen onder de nieuwe locaties als genoemd bij optie 2. Deze optie is juridisch gezien het meest helder. Het uitvoeren van deze optie zal een voorbereidingstijd hebben van ook ongeveer twee jaar. Mogelijke beroepsprocedures vergen de nodige extra tijd en we willen een voorbehoud maken over de goede afloop van de procedures. Het nemen van een voorbereidingsbesluit bij deze optie behoort ook tot de mogelijkheden waarna het beleid verder uitgewerkt kan worden. In die 1,5 jaar moet die thematische aanpassing wel in het omgevingsplan worden doorgevoerd.

Middels een bestemmingsplan kon niet direct worden ingegrepen op bestaande situaties waardoor het lastig was om spuitvrije zones in te voeren als daarmee het bestaand agrarisch grondgebruik wordt doorbroken. In de omgevingswet bestaat geen verplichting meer om het overgangsrecht op te nemen in het omgevingsplan waardoor gemeenten meer mogelijkheden hebben om in te grijpen op bestaand grondgebruik, inclusief het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

2.3 Conclusie

Wij adviseren om in te zetten op de combinatie van optie 2 en 3. Bij deze optie zorgt de gemeente voor een veilige leefomgeving en worden de agrarische bedrijven niet onevenredige beperkingen opgelegd. Op die manier houdt de gemeente rekening met zowel zijn ondernemers als zijn inwoners.

Duidelijk is dat gewasbeschermingsmiddelen worden terug gevonden in een gebied van tenminste 250 meter buiten het betreffende perceel maar de Raad van State gaat uit van **een spuitvrije zone van 50 meter met nader te onderbouwen motivering**. De afstand van 50 meter is inmiddels gangbaar in relatie tot de agrarische bedrijvigheid waarin gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast. Om een kleinere spuitzone mogelijk te maken, is een locatie specifiek onderzoek nodig. Er is op dit moment geen geaccepteerde onderzoeksmethode voor handen. Een initiatiefnemer moet dan ook zelf het wiel uitvinden. Een kleinere spuitzone is wel toelaatbaar bij voldoende afscherming zoals een struweelhaag.

De aan te houden afstand van 50 meter van de spuitvrije zone wordt over het algemeen gemeten vanaf de bestemmingsgrens, dan wel indien niet aanwezig vanaf de bouwperceelgrens. Het gaat om het uitsluiten van een strook van 50 meter van woon-of tuingebruik van een gevoelige functie zoals wonen en het gebruik waarbij bestrijdingsmiddelen worden toegepast.

Optie 2 heeft geen consequenties voor bestaand gebruik waaronder ook wisselteelt valt.

Met de combinatie van optie 2 en 3 wordt uitvoering gegeven aan het voorzorgsbeginsel. Deze opties kunnen met een op te stellen voorbereidingsbesluit verder worden uitgewerkt. Bij het opstellen van het ontwerp-voorbereidingsbesluit willen we de voor te bereiden regeling van de thematische aanpassing van het omgevingsplan voor de spuitzones zoveel mogelijk betrekken. De wijze van uitvoering werken we dan verder uit en stemmen we af.

Kanttekeningen: risico's en eventuele beheersmaatregelen – Kanttekeningen: risico's en eventuele beheersmaatregelen

Nadeelcompensatie.

Als een gemeente over gaat tot het instellen van een spuitvrije zone of het verbieden van bepaalde activiteiten dan kan dat tot (financiële) schade leiden voor een agrarisch bedrijf. Voor geleden schade kan diegene een verzoek indienen voor nadeelcompensatie (art.15.1 lid 1 onder d, omgevingswet). Dit kan een risico voor gemeenten zijn als ze maatregelen willen treffen om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen aan banden te willen leggen. Schade komt alleen voor vergoeding in aanmerking als die schade uitgaat boven het normale maatschappelijke risico en de schade iemand in vergelijking met anderen onevenredig zwaar raakt (art.4:126 Awb). Volgens de wetgever zal schade als gevolg van het voldoen aan eisen met het oog op een betere bescherming van het milieu, de archeologie of de volksgezondheid in het algemeen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Als bedrijven die vanwege het verrichten van activiteiten schade of hinder aan de fysieke leefomgeving veroorzaken, worden geconfronteerd met kosten of schade als gevolg van (aangescherpte) verplichtingen, vallen deze kosten of schade in beginsel binnen het normale bedrijfsrisico. Als gemeenten het voornemen om het bestrijdingsmiddelengebruik in te perken vanwege de mogelijke gezondheidsschade ruim van tevoren aankondigt (bijvoorbeeld al in de omgevingsvisie) en een goed participatietraject inricht, dan wordt het voor bedrijven voorspelbaar dat de regels zullen worden aangescherpt en kunnen zij daar in hun bedrijfsvoering rekening mee houden. Dat beperkt de schade die zij ondervinden. Waar de grens ligt is lastig te bepalen want dat is per situatie verschillend. Sommige agrariërs zullen meer nadeel ondervinden doordat veel van hun percelen aan bebouwing grenzen.

De algemene regels in het omgevingsplan zijn bijvoorbeeld geschikt om het gebruik van bestrijdingsmiddelen bij gevoelige locaties te reguleren en intensief bespotten teelten te beperken. Nader onderzoek in de vorm van een nadeelrisico analyse is van belang.

Beleid, regelgeving en Sustainable Development Goals (SDG's) – Belied, regeljouwing en Sustainable Development Goals (SDG's)

Omgevingswet.

Het besluit Ruimtelijke Ordening.

Besluit activiteit leefomgeving.

Financiën - Finânsjes

Los van het risico op eventuele nadeelcompensatie zitten er geen financiële risico's aan een besluit om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in te perken (optie 3).

Duurzaamheid - Duorsumens

Een besluit om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te beperken raakt alle aspecten van het begrip duurzaamheid.

Participatie - Partisipaasje

Participatie is cruciaal als een gemeente het voornemen heeft om maatregelen te treffen met betrekking tot bestrijdingsmiddelen. Het moet voor bedrijven vroegtijdig helder zijn dat de regels worden aangescherpt zodat zij in hun bedrijfsvoering daar rekening mee kunnen houden. Hiervoor zal er een participatie traject moeten worden opgesteld.

Communicatie - Kommunikaasje

Net als met de participatie moet de communicatie ook tijdig worden gestart zodat bedrijven kunnen anticiperen op het voornemen van de gemeente.

Vervolg en evaluatie - Ferfolch en evaluaasje

Afhankelijk van uw keuze kan het college, bij een positief besluit, uitvoering gaan geven aan de combinatie van optie 2 en 3 en het college een voorbereidingsbesluit laten starten.

Bijlagen - Taheakke

250226-RB-gewasbeschermingsmiddelen-Z.829010

250226-RVB-gewasbeschermingsmiddelen-Z.829010

250226-Matrix-gewasbeschermingsmiddelen-Z.829010

Burgemeester en wethouders van De Fryske Marren,

gemeentesecretaris,
Ditta Cazemier

burgemeester,
Klaas Agricola